

עין משפט‏ **ג**ר מצוה

ג א ב מ'י פ'ט מה'ל אבות הלכה ז טור ש"ע אה"ע סימן קול סעף ח:

ד ג מ'י שם הלכה ט טו"ש"ע שם סעף יג:
ה ד מ'י שם הלכה ו טו"ש"ע שם סעף יו:

תוספות רי"ד

ומודה ר"ג דאי אוסיף ביה דקלא לתוספת כחבי' פ"י ה"ג בראסוף לה. פ"י אי אוסיף ביה דקלא בשטר ב' לתוספת כחבי' ולא לבטל את זמן שטר א' ותרווייהו מיהו לא גביא מולא כתב צייתי ואוספת לך הן אקמייתא אלא שטר כתובה [יתירא] כתב לה ולא הזכיר בה את הראשונה הכי קא"ל אם תרצוי למחול שיעבדא של א' גבי כתובה זו המרובה ואם לאו גבי הא' המנועת. הלכך שטר מנייהו דבעי גביא וזי אמר ר"ג בטל שטר א"ה בדלא אוסיף ביה מיד דאי לאו לבטליה לקמאי אתא למאי כתבי': את כתובה וגט ומיתה ת"ד גט כתובה ומיתה אם גט קודם לכתובה גובה ב' הכתובות כתובה קודם לגט אינה גובה אלא כתובה א' שתמגרש את האשה והחזירה ע"מ כ"ר החזירה. פ"י אשה שהוציאה לב"ד גט וכתובה ועדי מיתה והיית נכועה ב' הכתובות אחת מהמת גירושין ואחת מהמת אלמנות אם זמן הגט קודם לזמן הכתובה דמוכחא מילתא שהיה בה נשואים קדמונים ועליהם נכתב זה הגט והחזירה וכתב לה כתובה ומת בעלה גובה ב' כתובות א' גובה בגיטתה של נשואין הראשונים שכיין בגיטתה קיים בידה בודאי לא פריעה שאילו פריעה היה קורע לגיטה ותנן הוציאה גט ואת עמה כתובה גובה מהכתובת וא' גובה בעדי מיתה על נשואין האחרונים שכיין שכתב לה כתובה אין לומר ע"ד כ"ר החזירה שהיו רצה וכתב לה כתובה ואם קודמת כתובה לגט נמצא שזה הגט על נשואיה אותה הכתובה נעשה אינה גובה אלא מהמת הגירושין וזאת דתני שהמגרש את האשה והחזירה וכו' ה"ק ואצ"פ שהחזירה ומת ובהא לגבות כתובה שניה בעדי מיתה בעבור נשואין האחרונים א"י שכיין שלא כתב לה כתובה אחרת באלו הנשואין ואין בידה אלא כתובה הא' ע"מ כ"ר החזירה: קטן שהשיאו אביו וכו'. אמר ר"ל ל"ה אלא מו"מ אבל תוספת אין לה ור"י אמר אפי' קטן תיבואה דר"י פ"י סבר ר"י כל מה שכתב לה בעודו קטן בין עיקר כתובה בין תוס' הכל גובה שצ"מ כן קיימה בגדלותו לית לה כל מה שכתב לה בקטנותו ור"ה סבר שטרא חספא

צ:

סנא נמי. רישא לישנא דלכתמילה קודמת ולא תנא אס קדמה ותפסה אין מויליין: **שמע מינה אהם בחייו ואהם צמוסו יש להן**. לראשונים כמות צנין דכרין ולא אמרינן כי תקון צנין דכרין היכל דמתו שמיין בחייו וכמות האהם מרובה משל חכרתה אלו נוטלין כמות אמן ואלו נוטלין כמות אמן והשאר חולקין בשוה דהשטא אמו מרוייהו צמורת צנין דכרין שהוא ירושת האב ולא אחי לאינצויי אבל אחת בחייו ואחת צמוסו דיורשי שניה צאין על כמות אמן צמורת ירושת חוב אמן ולא מאציהס צאה להס וצני ראשונה צאין ליטול חלק יתר מכח ירושת האב דהא ירתון תנן לא שקלי דלמא אמו לאינצויי ולומר לא תטלו דירשת אצינו יותר ממנו הא לא אמרינן: **כפוצה נעשים מוסר לחכרסה**. דלע"ג דלא תקון כמות צנין דכרין אל"כ יש מותר על שתי הכמוצות דינר דלא מיעקרא נחלה דלוריימא דכתנן צפרקין) ופרשין טעמא צפרק נערה שנתפסתה (לעיל דף נג): הני מילי כי מתו שמיין בחייו דמרוייהו אמו צמורת צנין דכרין אבל אחת בחייו ואחת צמוסו שהשניה נגצית צמורת חוב אין לך ירושה גדולה מזו ולא מיעקרא נחלה דלוריימא שכשמת נפלו נכסיס לפני יורשין וכשינא שטר חוב על אציהן אלו ואלו עושין מצוה לפרוע חובת אציהן והיא היא ירושמן לפיכך כמוצו זו נעשית כמותר לירושא וגוצין צני הראשונה כמות צנין דכרין: **א**נא **טרפי ממשעבדי**. דלא תימא יתצון תנן וצעל חוב הוו ושעבדוס קודם ויטרפו מצני השניה שהן צעלי חובות מאוחרין אלא יורשין הן וירתון תנן ולא גבו ממשעבדין: **ומאי קודמין**. דמשמע הא חי איכא מידי למשקל בתרייהו שקלו: **קודמין נחלה**. לא שיטלו הראשונים אחריהס כמות אמן אלא יטלו אחריהס חלקס צמוסו דכרין חולקין ירושה: **יורשי הראשונה למא לי**. דקרו להו יורשי ראשונה הלא לא מכחה ולא מתקנתה הן צאין לירש ואמאי קמי סיפא לירשי הראשונה: הכי גרסי' **איירי דסנא שניה ויורשיס סנא נמי לירשי הראשונה**. איירי דקרי להו לצני שניה יורשי האס דליהוו מינה קא ירמי קריניהו לצני ראשונה נמי על שם יורשיה ואלו משוס דמדידה קא ירמי אלא שמא צעלמא כלומר לצני הראשונה: **והסא דצאיהא מוסר דינר**. קאמר חי האי קודמין לירושי הראשונה קודמין

הא איבא שקלי. מדקמי לשון קודמין דהוה ליה למימר שניה ויורשיה נוטלין ולא יורשי הראשונה ואע"ג דתנן כן קודס לצת הכא דליכא למטעי הוה ליה למידק: **מודלא קתני אם יש שם מותר דינר**. אף על גב דלא הוה קאי אלא דליקאא שפיר הוה ליה למימני: **והכא** הוא דאיכא מותר דינר. לא הוה לרין להאי דמטעמא קמא דחדי כולסו הוילי ואוקימנא קודמין לנחלה: ומר

לעולם אימא לך אחת בחייו ואחת במותו אין להן כתובת בנין דכרין ומאי קודמין לנחלה קתני וכי תימא יורשי הראשונה למה לי איירי דתנא שניה ויורשיה תנא נמי לירושי הראשונה ודקאמרת כתובה נעשית מותר לחברתה דלמא לעולם אימא לך אין כתובה נעשית מותר לחברתה והכא הוא דאיכא מותר דינר ואחת בחייו ואחת במותו תנאי היא דתניא מתו אחת בחייו ואחת במותו כן נגס אומר יכולין בני הראשונה לומר לבני השניה **ב**) בני בעלת חוב הראשונה ונפלה לפני בני השניה מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ומר סבר אחת בחייו ואחת במותו אין להן כתובת בנין דכרין אמר רבה אישכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי דכולי עלמא אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין והכא בכתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב קמיפלגי מר סבר כתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב סבר אין כתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב ואמינא להו אנא יבבעל חוב כולי עלמא לא פליגי דהוי מותר כי פליגי בכתובה מתקין לה רב יוסף אי הכי רבי עקיבא אומר כבר קפצה נחלה אם יש מותר דינר מיבעי ליה אלא אמר רב יוסף באחת בחייו ואחת במותו קא מיפלגי והני תנאי כי הני תנאי דתניא נשא את הראשונה ומתה נשא את השניה ומת הוא באין בניה של זו לאחר מיתה ונוטלין כתובת אמן ר"ש אומר אם יש מותר דינר אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן ואם לאו חולקין בשוה מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ומר סבר אחת בחייו ואחת במותו אין להם כתובת בנין דכרין לא דכ"ע אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין והכא

לכתובת צנין דכרין הוה איכא לאוקומה דצאיהא מותר דינר ואע"ג דלא תני אס יש שם מותר דינר הא קתני לה לקמן **ב**) היה שם מותר דינר כו' ותמתי זימני לא צלטריך למימני: **סנאי היא**. חי שקלי צני ראשונה כמות צנין דכרין חי לא: **אסם צני צעלמא חוב אסם טלו כמות אמנס ואלו**. ע"כ דליכא מותר דינר קמיירי מדקמני ואלו וחי דליכא נחלה וימר על שמי כמות מאי ואלו דקא אמרי להו נמי דשקלי צני ראשונה כמות צנין דכרין שאלא מיהא פלגי אלא דליכא והכי קאמרי להו איכא דליכא חוב אמנס ואלו חובת צנין דכרין לא צעין מותר דינר דאין לך נחלה דלוריימא יפה מזו שאנו ואתם פורעים חובת אצינו הלכך טלו אותה ואלו ואנו נוטל השאר כמות צנין דכרין: **רבי עקיבא אומר כבר קפסא נחלה כו'**. משעמא שמת הבעל צמיה של שניה קפסא נחלת צנין דכרין מלפני צני הראשונה: **ונפלה**. להיות נחלה כשאר ירושה אף לצני השניה ואפילו הוי הכא מותר דינר לא הוי שקלי צני הראשונה כמות צנין דכרין דצאחת בחייו ואחת צמוסו לא אימתן: **דכו"ע יש להן**. וטעמא דרבי עקיבא הכא משוס דליכא מותר דינר הוה וקסבר אין כמוצו נעשית מותר לחכרתה ואפי' השניה חוב. וה"ה לצע"ח היכל דמתו שמיין בחייו דמרוייהו אמו צמורת צנין דכרין ויש שם מותר דינר והוה משועבד צעל חוב לא הוי מותר: **צצעל חוב כולי עלמא לא פליגי דהוי מוסר**. הוילי והשטר יוצא על כולם ומאלו כולם פורעין והיא נחלה שלהן שעש צתן מלות פריעת חוב אציהס: **כי פליגי צכפוצה**. צאחת בחייו ואחת צמוסו שהשניה חוב הכי פליגי כן נגס סבר הרי זו כשאר חוב והוי מותר ור' עקיבא סבר לאו כשאר חוב דמי כיון דליניהו גופייהו קא שקלי והלכך הגך צני שניה מקצבלין ולא פורעין נמצא שאין כאן נחלה דלוריימא ולא אימתן ירושת צנין דכרין דרצנן למיעקר נחלה דלוריימא: **אי הכי**. דצהא לחודא הוה דפליג רבי עקיבא משוס דליכא מותר וחי הוה מותר לא פליג מאי כבר קפסא נחלה דמשמע אין כאן תורת צנין דכרין כלל הכי אצעי ליה למימר אס יש שם מותר נוטלין ואס לאו אין נוטלין: **אלא אמר רב יוסף כו'**. דפרפישית צרישא דלפ"י הוה זה מותר אמת ר' עקיבא למימר דהוילי ואחת צמוסו ליכא כמות צנין דכרין לצני ראשונה וכל שכן כי ליכא: **צאוס צניה של זו**. קא סלקא דעתך אצני שניה קאי והכי קאמר צאוס צני השניה שהיא צעלמא חוב ונוטלין כמות אמנס אבל לצני ראשונה אין כאן כתובה דקסבר אחת בחייו ואחת צמוסו אין להם: **חולקין בשוה**. את המותר על כמותו החוב:

מי שהיה נשוי פרק עשירי כתובות

סנא נמי. רישא לישנא דלכתמילה קודמת ולא תנא אס קדמה ותפסה אין מויליין: **שמע מינה אהם בחייו ואהם צמוסו יש להן**. לראשונים כמות צנין דכרין ולא אמרינן כי תקון צנין דכרין היכל דמתו שמיין בחייו וכמות האהם מרובה משל חכרתה אלו נוטלין כמות אמן ואלו נוטלין כמות אמן והשאר חולקין בשוה דהשטא אמו מרוייהו צמורת צנין דכרין שהוא ירושת האב ולא אחי לאינצויי אבל אחת בחייו ואחת צמוסו דיורשי שניה צאין על כמות אמן צמורת ירושת חוב אמן ולא מאציהס צאה להס וצני ראשונה צאין ליטול חלק יתר מכח ירושת האב דהא ירתון תנן לא שקלי דלמא אמו לאינצויי ולומר לא תטלו דירשת אצינו יותר ממנו הא לא אמרינן: **כפוצה נעשים מוסר לחכרסה**. דלע"ג דלא תקון כמות צנין דכרין אל"כ יש מותר על שתי הכמוצות דינר דלא מיעקרא נחלה דלוריימא דכתנן צפרקין) ופרשין טעמא צפרק נערה שנתפסתה (לעיל דף נג): הני מילי כי מתו שמיין בחייו דמרוייהו אמו צמורת צנין דכרין אבל אחת בחייו ואחת צמוסו שהשניה נגצית צמורת חוב אין לך ירושה גדולה מזו ולא מיעקרא נחלה דלוריימא שכשמת נפלו נכסיס לפני יורשין וכשינא שטר חוב על אציהן אלו ואלו עושין מצוה לפרוע חובת אציהן והיא היא ירושמן לפיכך כמוצו זו נעשית כמותר לירושא וגוצין צני הראשונה כמות צנין דכרין: **א**נא **טרפי ממשעבדי**. דלא תימא יתצון תנן וצעל חוב הוו ושעבדוס קודם ויטרפו מצני השניה שהן צעלי חובות מאוחרין אלא יורשין הן וירתון תנן ולא גבו ממשעבדין: **ומאי קודמין**. דמשמע הא חי איכא מידי למשקל בתרייהו שקלו: **קודמין נחלה**. לא שיטלו הראשונים אחריהס כמות אמן אלא יטלו אחריהס חלקס צמוסו דכרין חולקין ירושה: **יורשי הראשונה למא לי**. דקרו להו יורשי ראשונה הלא לא מכחה ולא מתקנתה הן צאין לירש ואמאי קמי סיפא לירשי הראשונה: הכי גרסי' **איירי דסנא שניה ויורשיס סנא נמי לירשי הראשונה**. איירי דקרי להו לצני שניה יורשי האס דליניהוו מינה קא ירמי קריניהו לצני ראשונה נמי על שם יורשיה ואלו משוס דמדידה קא ירמי אלא שמא צעלמא כלומר לצני הראשונה: **והסא דצאיהא מוסר דינר**. קאמר חי האי קודמין לירושי הראשונה קודמין

נוטלין כתובת אמן: ודייקי' ש"מ ג' ש"מ א' בחייו וא' במותו י"ל כתובת בנין דכרין ולא חיישי' לאנצויי ממאי מדקתני ב' ויורשיה קודמים לירושי הא' מיקדם הוא דקדמי הא איכא שקלי פ"י מדקתנן קודמים ש"מ דאי איכא חו נכסיס שקלי יורשי הא' כתובת אמן ולא פלגי בני ב' בהדרייהו מכח ירושת אביהן וש"מ א' מתה בחייו וא' מתה במותו יש לבני הא' ככניד' ולי"א כי תקון רבנן בניד' היכא דמתו שתיין בחייו וכתובה הא' מרובה משל חכרתה אלו נוטלין כ"א וא"צ כתובת אמן והשאר חולקין בשוה דהשתא אמו תרוייהו בתורת בניד' שהוא ירושת האב דלא אתו לאנצויי אבל א' בחייו וא' במותו דיורשי ב' באין על כתובת אמן ולא מאכתינן באה להן ובני הא' באין ליטול חלק יתר מכח יורשי האב דהא ירתון תנן לא שקלי דילמא אחי לאנצויי ולומר לא תטלו דירושת אצינו יותר ממנו הא לא אמרי'. וש"מ כתובה נעשה מותר לחברתה מולא קתני אם יש שם מותר דינר ב' ויורשי' קודמים. פ"י אצ"ג דלא תקון רבנן ככניד' אא"כ יש מותר דינר על ב' הכתובות כי היכי דלא מיעקרא נ"ד כדתנן לקמן בפירקן ה"מ כי מתו שתיין בחייו תרוייהו אתו בתורת בניד' אבל א' בחייו וא' במותו שהב' שגבת בתורת חוב אין לך ירושה גדולה מזו ולא מיעקרא נ"ד שכשמת נפלו נכסי קמי' יורשיס וכשיצא שטר חוב על אביהן אלו ואלו עושין מצוה לפרוע חוב אביהן והיא היא ירושתו לפיכך כתובה זו נעשה מותר לחברתה לירושת וגובין בני הא' בתורת בניד'. וש"מ כתובת בניד' לא טרפא ממשעבדי דאי ס"ד טרפ' ממשעבדי ליתני בני הא' וליטרפו לבני ב' ואסיקנא.

מסורת הש"ס

א (לעיל נה, א.) **ב** (לקמן א, 65.) **א** יא כ"י,

הגהות הב"ח

א (א) נבי' לצני השניה אתם צני צעלמא חוב:

תוספות רי"ד (המשך)

גוביס כלום: ומוחבינן להו מהא מתני' דתני יורושי הא' קודמים לירושי הב' והא הכא דדינס על יורשי הבעל הן דהא מת קתני ואילו באה ראשונה עצמה או שניה עצמה לגבות מיורשי הבעל אינס גוביס אלא בשבועה שלא פריעה הבעל כדתנן אין אלמנה נפרעת מצני' אלא כשנשבעה ועכשיו שמתו הן קודם שנשבעו האידן גובין יורשיהן ומקמיא לה ההם כשנשבעה ומתה דדוקא אם נשבעה קודם שמתו או גובין יורשיה אבל אם לא נשבעה לא: ודייקין מדקתני הא' קודמת לב' ולא קתני הא' יש לה והב' אין לה מכלל דאי קדמה ב' ותפסה א' מסקינן מהנה ש"מ בח"מ שקדם וגבה מש"ג. לפולם אימא לך מה שגובה ל"ג והאי קודמת לגמרי קתני כדתנן כן קודם לבת: ואי קשיא היכי מסתפק לתמודא כמתני' אי גבה גבה ואי לא גבה ולא אוכח כמה דתנן בס"פ מי שהיה נשוי ב' נשים ומכר שדהו וכתבה הא' ללוקח וד"ל א"ל עמך השניה מוציאה מיד הלוקח. והא' מיד הב' וכו'. אלמא אצ"ג שקדמה ב' ונכתבה לא עשתה כלום אלא הא' מוציאה מידה: תשובה הא אמר לקמן בפירקן דאמר שפואל דהוי פלוגתא דתנאי ב' וכן מה שגבה גבה מ"ה דיקא הא מתני' היכי ס"ל ומה דאמר ברפ"ב דערכין ב' ובי"ב מאוחר וכו'. ההוא במטלטלין מיירי אבל לעולם במקרקע מש"ל"ג והכי אוקמי' ר"ח וז"ל דלא מיירי האי דערכין אלא במטלטלי'. אראב"א היה בידו ה' סלעים ואמר ערכי עלי וחזר ואמר ע"ע נתתי ד' לב' וא' ואי יוצאי ויחזר שנייהו מ"ט ב"ח מאוחר שקדם וגבה מש"ג בעידינא דיהוב לא חו לית ליה נתן ד' לאי וא' לב' ידי ב' יצא ידי א' ל"י מ"ט דכלהו משועבדות לא: נשא את הא' ומתה יורשה בעלה ויש לבנים שלו גבאי דבניד' כדתנן לעיל ב' ויהיו כן נשא את הב' ומת הוא ובאין הב' ויורשיה לישול הכותבת ובני באין ליטול כתובת אמן כתנאי בניד' הב' ויורשיה קודמים וכו'. פ"י שתחלה נפרעת הב' שהיא בכ"ח וכן יורשיה ואח"כ אם ישראו בנכסים יטלו בני הא' כתובת אמן שאין לה זכות ליטול אלא לאחר מיתת אביהן דהא ירתון תנן הלכך פורעין תחלה חוב אביהן ואח"כ

^[1] נחלה דל"ל אי מה שנצב גבה לא מה מ"ה רואה לניקין הא מהמ"ה הכי ס"ד וכו'. ב' נחלה דל"ל ומה דאמר ברפ"ב דערכין א"ר אהא היה בידו וכו' מ"ט דכולהו משועבדות לנשואה הוהא נטעמלין מיירי וכו'.